

Pera Palas'ın 'Gerçek' Gerçekleri

Pera Palas Otel'i'ni Grand Hotel de Constantinople'la karıştırmak ne denli vahim bir yanlışsa Pera Palas'ın mimarının Alexandre Vallaury olmadığını iddia etmek de aynı oranda inanılmazdır.

Behzat Üsdiken'in 21 Ocak 1991 tarihinde gazetinizde yayımlanan "Pera Palas Otel'i ve Gerçekler" başlıklı yazısı vahim (ve inanılmaz) yanlışlarla doludur:

1. Üsdiken, Wagon-Lits firmasının İstanbul'da Grand Hotel de Constantinople adlı bir otel yaptığını, otelin yapımını Société Française des Grands Hotels International firmasının üstlendiğini, firmanın da bu konuda mimar M.Henry Duray'yı görevlendirdiğini yazıyor. Bu iddianın (iddia demek gerek çünkü Üsdiken hiçbir kanıt ya da belge öne süremiyor) doğru olmadığını şöyle gösterebiliriz: Wagon-Lits firması (tam adıyla Compagnie Internationale des Wagons-Lits et des Grands Express Européens) Orient Express'in parkuru üzerindeki hiçbir otelin yapımını başka bir firmaya vermedi; buna gereksinimi yoktu çünkü Wagon-Lits'nin Compagnie Internationale des Grands Hotels Européens adlı bir yan kuruluşu bulunuyordu. İki firmanın da neredeyse aynı adı taşıdığı görülebilir. Compagnie des Wagon-Lits'nin, Pera Palas'ı yaptırdığına açık bir kanıt da iki kuruluşun da amblemlerinin tümüyle aynı olmasıdır. Üsdiken dilerse bu konuda merkezi bugün Cenevre'de bulunan Orient Express Dostları kuruluşuyla yazışabilir ve "gerçek" gerçekleri onlardan öğrenir...

2. Pera Palas Otel'i'ni Grand Hotel de Constantinople'la karıştırmak ne denli vahim bir yanlışsa Pera Palas'ın mimarının Alexandre Vallaury olmadığını iddia etmek de aynı oranda inanılmazdır. Behzat Üsdiken'e bu konuda mimar ve mimarlık tarihçisi Albert Gabriel'in araştırmalarına göz atmasını öneririz. Albert Gabriel İstanbul'daki Fransız Araştırmaları Enstitüsü'nün kurucusudur, İstanbul'un mimari tarihi üstüne birçok kitap ve makale yazmış, ayrıca sayısız konferans vermiştir. Üsdiken, Gab-

riel, Pera Palas ve Vallaury konusunda yuların tarih araştırmacısı Sayın Taha Toros'a da başvurabilir. Üsdiken'in "gerçek"leri öğrenebileceği diğer bir kaynak, şu anda Hacettepe Üniversitesi'nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nde Vallaury üstüne bir doktora tezi yazmakta olan mimar ve restorator Sayın Mustafa Akpolat'tır. Bir öneri daha: Behzat Üsdiken, Düyün-u Umumiye binasının giriş holünü gidip görsün. Vallaury imzasını taşıyan bu binanın holü (ahşap kubbeleri, renkli camları ve A'dan Z'ye çizgileriyle) Pera Palas'ın bugün Agatha Christie Salonu adıyla anılan Şeref Salonu'nun aynısidir...

3. Pera Palas Otel'i'nin yapımına 1892 yılında başlanmış, otel ekim 1893'te açılmış, oteli inşa eden Compagnie Internationale des Grands Hotels Pera Palas'ın işletmesi ni de 1896 yılında tümüyle devralmıştır. Kaldı ki bu devir işlemi zaten ortak olan iki şirket arasında gerçekleştirilmiştir. Üsdiken'in iddia ettiği gibi bir "satış" söz konusu değildir. 1915 yılında Niğde Rumlarından olan Petros Bodosaki oteli satın alır. 1. Dünya Savaşı (ve özellikle Türkiye'yle Fransa'nın karşı saflarda oluşu) Compagnie des Grands Hotels'i zor duruma düşürmüştür, Bodosaki olayıyla oteli elden çıkarırlar. 16 Ekim 1919'da Bodosaki oteli Hacı Toma

Anastasiadis'e devreder, Anastasiadis 10 Temmuz 1922'de Pera Palas'ı şirket haline getirerek hisse senedi çıkarır (lütfen dikkat:

Bu hisse senetlerinin bir bölümü bugün koleksiyoncuların ve sahafaların elinde bulunmaktadır) maliyeye olan iki milyon lira vergi borcunu ödeyemez ve otel haciz altına alınır. 30 Kasım 1923 tarihinde de Pera Palas devlet eliyle işletmeye açılır. Gerçekler bunlardır. Behzat Üsdiken kanıt arıyorsa Pera Palas'ın Osmanlıca tapu kaydını bulup güncümüze diline çevirtsin, ayrıca son çeyrek yüzyıldır Pera Palas'ın arşivini oluşturan Sayın Cevat Bayındır'ın bilgisine (ve belge-rine) başvursun. İşte Üsdiken'e bir ipucu: 1 Aralık 1923 tarihli Tevhid-i Efkâr gazetesi. Ayrıca Atanasiadis diye birinden söz ediyor ki Üsdiken, bu adın Anastasiadis'le (ve konuyla) uzak yakın ilgisi yoktur.

4. Agatha Christie olayına gelince: Agatha Christie'nin hiçbir dönemde İstanbul'a gelmediğini öne sürüyor Üsdiken. Peki, öyküsü tümüyle İstanbul'da yer alan (ve şehrin ince ayrıntılarına giren) "Orient Express'te Cinayet" i haritaya bakarak mı yazdı Agatha Christie? Romanın Tokatlıyan Otel'iyle ilgili olması hiçbir şey ifade etmez; günümüzde Agatha Christie'nin Pera Palas'ta kaldığını kanıtlayan birçok çalışma vardır. Bunlardan en önemlisi, Agatha Christie'nin yaşamını filme almak üzere araştırmalar yapan Warner Brothers şirketinin 1979 tarihinden beri sürdürdüğü çalışmadır. Çalışmayı yürüten kişiler arasında şu şahsiyetler bulunmaktadır: Marilyn Granbeck (Yazarlar Birliği Başkanı), Ralph Story (televizyon spikeri), Michael Korting (Agatha Christie'nin biyografisinin yazarı), Michael Pritchard (tiyatro sanatçısı), Ruth Windfeldt (kitabevi sahibi), Kelly Lange (film yönetmeni). Ayrıca merkezi Los Angeles'ta bulunan Guttman ve Pam Kamuy-la İlişkiler Limited Şirketi, İstanbul-Pera Palas-Agatha Christie bağlantısını inceleyen kapsamlı bir rapor hazırlamıştır.

Doç. Dr. JAK DELEON
Boğaziçi Üniversitesi/İstanbul

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

